

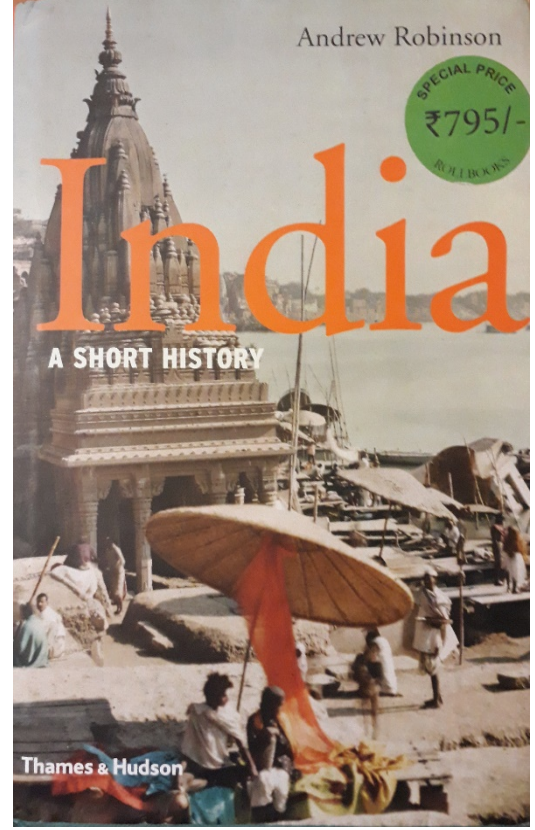
INDIA: A SHORT HISTORY

Andrew ROBINSON, 1. Baskı, London, Thames & Hudson Ltd., 2014, s. 248.

Yalçın KAYALI*

Eserin yazarı Andrew Robinson, Londra'daki Oxford Üniversitesi'nin Doğu ve Afrika Çalışmaları bölümünde eğitim görmüş ve İngiltere'nin saygın üniversitelerinden biri olan Eton College'da çalışmıştır. Sonrasında misafir araştırmacı olarak bulunduğu, Cambridge'deki Wolfson Collage'da araştırmalarına devam etmiş ve şu anda Royal Asiatic Society'nin bir üyesi olarak çalışmaya devam etmektedir. Robinson'un bugüne kadar yayımlanmış, sanat ve sanat tarihi konulu yirmi beş kitabı bulunmaktadır. Bunlardan doğrudan dokuzu Hint tarihi ve kültürü ile ilgilidir. Ayrıca yazarın "Satyajit Ray: The Inner Eye" ve "Rabindranath Tagore: The Myriad-Minded Man" başlıklarını taşıyan iki adet biyografi eseri de bulunmaktadır. "Maharaja: The Spectacular Heritage of Princely India", "The Complete Taj Mahal and the Riverfront Gardens of Agra", Turkey: A Short History ise, yazarın ilgi gören çalışmalarından bazılarıdır.

Robinson'un 2014 yılında yayımlanan ve *India: A Short History (Hindistan'ın Kısa Tarihi)* başlığını taşıyan ve kritik çalışmamıza konu olan eseri, Önsöz ve giriş bölümlerinin dışında, on farklı bölüm¹, haritalar, resimler ve dizinden oluşmaktadır. Yazar çalışmasının önsözünde, Nobel ödüllü yazar V.S. Naipaul'un 1960'lı yılların başında Hindistan için sarf etmiş olduğu "Karanlık Bir Bölge" tabirini hatırlatarak, Batılı araştırmacılar tarafından yapılan onca araştırmaya rağmen, bilgilerimizin ne kadar eksik ve yetersiz olduğu gerçeğine dikkat çekerek çalışmasına başlar. Sonrasında kişisel deneyimlerinden bahseder ve Hindistan tarihi ve kültürü ile tanışma öyküsünü okuyucusuyla

Makale Gönderim Tarihi: 18.05.2018, Kabul Tarihi: 01.08.2018
Doi: 10.26791/sarkiat.424797

* Dr. Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Hindoloji Anabilim Dalı, ykayali@ankara.edu.tr

¹ 1. Bölüm: İndus Vadisi Medeniyeti, 2. Vedalar, Âriler ve Hinduizm'in Kökeni, 3. Buddha, İskender ve Aşoka, 4. Hindu Hanedanlıklar, 5. İslam'ın Hint Alt kıtasına Gelişi, 6. Moğol İmparatorluğu, 7. Avrupalıların İstilas ve Doğu Hindistan Şirketi, 8. Taçtaki Mücevher, 9. İmparatorluğun Yıkılışı, 10. Dünyanın En Geniş Demokrasisi.

paylaşır: “1970’li yılların ortalarında, yani henüz üniversiteye gitmeden önce, Himalayalar’daki bir okulda ders vermek üzere Hindistan’a geldiğimde, bu gizemli ülkeyi tanıma fırsatını yakalamıştım. Ancak neredeyse iki yüzyıl, İngiltere’yle doğrudan siyasi ilişkiler içerisinde bulunmuş olan bu ülkenin, tarihi ve kültürü hakkında çok fazla şey bilmediğimin farkına varmıştım. Aslında okuldaki tarih derslerinde, Robert Clive, Warren Hastings gibi yazarları biraz da olsa okumuş; 18. yüzyılın ortalarında İngiltere’nin Hindistan üzerinde kurduğu hâkimiyetin tarihi hakkında birtakım şeyler biliyordum. Fakat Moğol İmparatorluğu, Hindu Krallıklar, İmparator Aşoka, Buddha’nın Yaşamı ya da Budhizm’in Hindistan dışına yayılışı ve İndus Vadisi Medeniyeti hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Üstelik Mahatma Gandhi’nin hikâyesinden ve Birleşik Krallığın Hint alt kıtasındaki gücünün ortadan yok olması hakkında da hiçbir şey anlatılmamıştı bana. (Robinson, 2014: 6). Yazar eserin önsözünde yer alan bu samimi açıklamalarından sonra, öncelikle 1857-58 ayaklanmalarının sebep olduğu kırılmadan ve 1947’ye kadar geçen süreci ana hatlarıyla özetlemiştir. Sonrasında da Hint kültürünün tanıtılmasında önemli bir rol oynayan Bollywood Hint film endüstrisine ve Oscar ödüllü *Slumdog Millionaire* filminden bahsedilmiştir. On beş sayfalık giriş bölümünde ise, eserin adına yakışır bir şekilde, Hint Tarihinin kısa bir özeti yapılmıştır. Hint Tarihi ve kültürüne ait önemli olaylar ve kişiler hakkında bilgiler verilmiş, hatırlatmalar yapılmıştır. Bu olay ve kişilerden bazıları şunlardır: Gazneliler’in Hindistan’a gelişi, Tac Mahal’in inşası, Hintli şair-yazar Kâlidâsa, Kabir, Bengalli yazar Tagore, Konarak’taki güneş tapınağı, Acanta’daki duvar resimleri, Budhizm’in Hindistan dışında yayılışı, Hint Masal serilerinden biri olan Pançatantra, İndus Vadisi, Moğol İmparatorluğu, Mohandas Karamçand Gandhi, Vedalar, Hint Destanları: Rāmāyaṇa ve Mahābhārata, İslamiyet’in Hint alt kıtasındaki yayılışı vb. Bu konuların hepsi de birbirleriyle ilişkilendirilerek ustaca işlenmiş kronoloji kaygısına düşmeden edebî bir dille, kompozisyon tadında bir giriş bölümüyle okuyucuya sunulmuştur.

Eserin *İndus Vadisi Medeniyeti* başlığını taşıyan birinci bölümü, iki İndus mührüne ait fotoğrafla başlar. İlk mührde, tek boynuzlu bir boğa figürü yer alırken; ikinci mührde, başında iki boynuzlu bir başlık olan ve meditasyon pozisyonunda oturan bir adam, belki de bir din adamı yer almaktadır. Anlatım ise, İndus ile ilgili yapılmış eski ve yeni çalışmalara atıflarda bulunan açıklamalarla başlamıştır. Akabinde İndus Vadisi Medeniyetinin kuruluşu ile ilgili bilgiler özetlenmiş, John Marshall’ın ilgili medeniyetin tarihinin aydınlatılmasında üstlenmiş olduğu rolden uzun uzun bahsedilmiştir. İndus’un yapısı, tarihi ya da kültürel özelliklerine, bizce çok değinilmeden, yıkılışı mevzusuna geçilmiş ve Ārilerin Hindistan’a gelişi ve bu durumun İndus Medeniyetinin yıkılması ile ilgili olabileceği tezi üzerinde durulmuştur. Ārilerin Hint’e gelişi ve getirdikleri ya da oluşturdukları kültürel birikim üzerinde durulurken Vedalardan, Vedik dönem ve tanrılarından bahsedilmiştir. Bizce bu yaklaşım kitabın ilgili bölüm başlığı ile uyuşmamakta; ilgili bilgiler, eserin ikinci bölümü olan *Vedalar, Āriler ve Hinduizm’in Kökeni* bölümünde yer alabileceği kanaatini uyandırmaktadır.

Vedalar, Āriler ve Hinduizm’in Kökeni başlığını taşıyan bölüm de, tıpkı kitabın diğer bölümlerinde olduğu gibi bir fotoğrafla başlamaktadır. Bu fotoğraf, bir Hint minyatürüne aittir; bu minyatürde Epik dönem tanrısı Vishṇu’nun Matsya (Balık) avatarına ait bir tasvir yer almaktadır. Yazar, İndus Vadisi Medeniyetinin aksine, bu dönemle ilgili bilgilerimizin devasa bir yazılı birikim aracılığıyla sağlandığına dikkat çekmiştir. Rigveda ve Atharvaveda gibi Vedik dönem eserlerinin içeriği ile ilgili özet açıklamaların yer aldığı anlatımlarda bulunurken de ansiklopedik bilgi

verme klişesinden uzaklaşmak istediği anlaşılmaktadır. Rigveda ilahilerinden bahsederken, bu ilahilerin kültürel hayata olan etkilerinden örnekler vererek açıklamalar yapmıştır. Örneğin Rigveda'daki kast sisteminden bahsedilen ilahiye ya da Satī (kadınların kocalarının cenaze ateşinde yakılması) denilen eski bir Hindu âdetinin kaynağı olarak gösterilen Rigveda ilahilerine özellikle dikkat çekilmiştir. Üstelik bu geleneğin 18 ve 19. yüzyıllardaki uygulananından ve hatta 2002'de Hindistan'ın Madhya Paradeş eyaletindeki bir Hintli diplomatın konu ile ilgili görüşlerinin yer aldığı bildirden alıntılar da yapılmıştır. Vedik kültüre ait eserlerin İngilizce çevirileri yoluyla dünya kültürleriyle buluşmasını sağlayan ve *Sacred Books of the East* serisinin yayımlanmasında önemli bir rol oynayan Hindolog editör, Max Müller'in çalışmalarına değinilmiş; Hint-Avrupa kültürü ve dil etkileşimi konusunda da örnekler verilmiştir. Eserin *Buddha, İskender ve Aşoka* başlığını taşıyan üçüncü bölümü, Sarnath'dan, ilgili devre ait Buddha heykellerinin ve Aşoka sütunu olarak bilinen aslan başlı bir sütun başının yer aldığı bir kare fotoğrafla başlamaktadır. Yazar bu bölümde öncelikle, ünlü Hindistan tarihçisi A.L. Basham'ın Siddhartha Buddha ile ilgili yorumlarına yer vermiştir. Sonrasında Buddha'nın aydınlanması, Bodhi ağacı, Mahabodhi Tapınağı, Bodhgaya, Cātakalar gibi Buddhist terminolojiye ait bilgiler Tagore'un ifadelerinden alıntılar yaparak aktarmaktadır. İskender'in Hindistan'a Gelişi ve sonrası, tarihî kültürel etkileri üzerinde de özetle durulduktan sonra Maurya İmparatorluğunun Kuruluşu, Kral Aşoka'nın Buddhizm'e geçişi, Buddhist kutsal metinlerinden alıntılar yapılarak desteklenmiş ve Buddhizm'in Çin'e geçişi ve yayılışı konusuna değinilmiştir. *Hindu Hanedanlıklar* başlığını taşıyan dördüncü bölüm, 5-7. yüzyıla ait olduğunu düşündüğümüz bir Hindu tapınağına ait bir fotoğrafla başlamaktadır. Maurya İmparatorluğunun yıkılışı ile Hindu Hanedanlıklar döneminin başladığı ile ilgili görüşe katılan yazar, Hinduizm'in en parlak çağı olarak adlandırdığı bu çağı, kültürel mirasın önemli bir parçası olan edebî eserlerin konu ve içeriklerinden bahsederek anlatma yolunu tercih etmiştir. Hindistan'ın dört bir yanında inşa edilmiş ve bugün birer sanat eseri olarak ayakta kalan Hindu tapınaklarını sıraladıktan sonra Manusmriti (Manu Kanunarı), Purānalar (Antik Hikâyeler), Destanlar (Rāmāyaṇa ve Mahābhārata), Günümüz Hindularının en popüler saydıkları kutsal metinleri Bhagavadgītā ile ilgili sıkıcı olmayan ansiklopedik bilgiler, ilgili eserlerden alınmış örnek pasajlarla birlikte aktarılmıştır. Hindistan'ın altın çağı olarak bilinen Gupta İmparatorluğu Dönemi ve kralları, Hindu kültür ve Harsha çağı ile ilgili anlatımlarla da ilgili bölüm sonlandırılmıştır. *İslam'ın Hint Alt kıtasına Gelişi* başlığını taşıyan beşinci bölümde ise, erken dönem Hindistan'ına ait olan bir fotoğraf yer almaktadır. Fotoğrafın tam ortasında, İslami dönem sanat eserlerinden biri olan ve bugün meraklı turistlerin ziyaretine açık olan Kutup Minar bulunmaktadır. Yazar Müslümanlığın ilk kez Hindistan'a, Arapların Hindistan'la yürüttüğü ticari ilişkiler sırasında, 7. yüzyılda girdiğini ifade etmektedir. Öyle ki Arap Denizinin karşı kıyısındaki Müslüman Arap tüccarlar günler süren gemi yolculuklarının ardından Hint kıyılarına ulaşmış ve ticaret yapmışlardır. Bu durum başlarda, ticari faaliyetlerle sınırlı kalmış, her iki tarafın da yararına olmuştur. Ancak sonraları, kuzeyden gelen Müslümanlar, Hint alt kıtası üzerinde egemenlik kurmuş ve yaklaşık altı yüzyıl sürecek olan Müslüman Hindistan döneminin başlamasına sebep olmuştur. Bu durum, 1757 itibarıyla İngilizlerin Hindistan'ı sömürmeye başladığı tarihe kadar devam etmiş ve bugün Hindistan'ın bir bölümünün Müslümanlaşmasıyla sonuçlanmıştır. Robinson, Müslüman Hindistan dönemini anlatırken ya da kuzeyden gelen istilacı güçlerden bahsederken, geleneksel anlatım tarzını bozmamış, kronolojik ve ayrıntılı didaktik bilgileri

aktarmak yerine, popüler konulardan bahsetmeyi tercih etmiştir. Gazneli Mahmud'un Hindistan Seferleri, Timur'un Hindistan'a gelişi, Moğol İmparatorluğunun Kuruluşu ve Cengiz Han'ın Hindistan Faaliyetleri gibi.

Altıncı yani *Moğol İmparatorluğu* başlığını taşıyan bölüm ise, Hint'teki minyatür sanatının en şaşalı dönemi olarak gösterilen Moğol döneminin izlerini taşıyan bir minyatürle resimlendirilmiştir. Bu minyatürde hükümdar, devlet adamlarıyla istişare yaparken tasvir edilmiştir. Eserin bu bölümü, belki de kitaptaki en öğretici kısımdır. Bu durumun sebebi, yazarın herhangi bir yorum ya da karşılaştırma yapmadan, kronolojik Hint Moğol İmparatorluğu tarihini nakletmesi olmuştur. Ancak zaman zaman Moğolların Hint kültürüne olumlu ya da olumsuz katkılarından bahsederken Nehru ya da Gandhi gibi Hint Bağımsızlık mücadelesinin kahramanlarına ait görüşleri de aktarmaktan kaçınmamıştır. Tac Mahal'in yapılış öyküsü, anlatım perspektifi bakımından, bizce bu bölümün en ilgi çekici yanını oluşturmaktadır. Yedinci Bölüm, *Avrupalıların İstilasası ve Doğu Hindistan Şirketi*, İngiliz hâkimiyeti altında geçen yaklaşık iki yüzyıllık esaret ve sömürge dönemini konu edinir. Hindistan tarihinin bu dönemi, ülke tarihinin en dramatik çağı olarak nitelendirilebilir. Bölümün girişindeki minyatür, sözü edilen dramatik sahenin kusursuz bir tasviri niteliğindedir. Hint fillerinin üzerindeki tahtında taşınan İngiliz asilzadesi, önünde Hintli piyadeleri ve fillerin arkasında gelen Hintli süvarilerle birlikte Hindistan'ın geniş düzlüklerinde yol almaktayken resmedilmiştir. Yazar, "Avrupalıların Hindistan'a gelişi, Hint tarihinin ilk safhalarından itibaren çoğu kez tekrarlanmış rutin bir durumdur" diyerek başlar çalışmasının bu bölümüne. Makedon kralı İskender'in gelişinden, Grek ve Romalı gemici ve tüccarların MÖ 2. yüzyıldan beri, fil, kumaş, değerli taş ve madenler, baharat vb. şeyleri ithal ettiklerinden bahsettikten sonra 1580'lerde Moğol sarayını ziyaret eden Avrupalıların bu gelişinin farklı olduğunu izah etmiştir. Ticaret kolonileri yoluyla, Moğolların Hindistan üzerindeki hâkimiyetlerinin zayıflamasını ve Moğol İmparatorluğunun yıkılış sürecine girmesini fırsat bilen Avrupalılar, Hint kıyılarında özel imtiyazlara sahip ticaret merkezleri kurmuşlardır. Hollandalılar, Portekizler ve Fransızlar bunların içerisinde en iyi bilinenleridir. Ancak en etkili Birleşik Krallık olmuş Doğu Hindistan Şirketinin kuruculuğunu yaparak büyük bir sömürge faaliyetinin de ateşini fitillemiştir. İşte bütün bu sömürü faaliyetlerini ve gelişimini anlatan eserin ilgili bölümü, yazarın İngiliz olması sebebiyle, Hint halkı için olumsuz sayılabilecek yanlarına pek de değinilmeden ve durumun sosyo-kültürel boyutuna yer verilmeden anlatıldığı görülmüştür, tıpkı *Taçtaki Mücevher* başlığını taşıyan sekizinci bölümde olduğu gibi. Bu bölümün başlangıcında yer alan fotoğraf Mumbai'dendir. Deniz kıyısına yapılmış olan devasa kapının önünde İngiliz ve Hintli süvariler bulunmaktadır. Muhtemelen bu fotoğraf, işgalcilerin gemilerle Hindistan'dan çekilişini temsil etmektedir. Bu bölümde Hindistan bağımsızlık mücadelesinin başlangıcı yani 1947 öncesi dönem, Hint başkaldırısı, direnişi ve ayaklanması terimleri kullanılarak işlenmiş, İngiliz himayesi altındaki Hint halkının uyanışı konu edilmiştir. Eserde, ilgili konunun klasik anlatımının aksine, Hindistan bölgelere ayrılarak incelenmiş ve her bölgedeki ayaklanma hareketlerinin tarihine değinilmiştir. Bölümün sonunda ise, Hindistan kurtuluş mücadelesinin lideri Mohandas Karamçand Gandhi'nin avukatlık yaptığı Güney Afrika'dan 1915 yılındaki dönüşü için "Hindistan'ın kaderi için çok iyi oldu." şeklinde bir tabir kullanılmıştır. *İmparatorluğun Yıkılışı* başlığını taşıyan dokuzuncu bölüm ise, Gandhi'nin ve Nehru'nun baş başa verip sohbet ettikleri bir fotoğrafla başlamaktadır. Gandhi ve Nehru'nun söylemleri, Kongrez Partinin Kuruluşu, Bağımsızlık Manifestosu, Gandhi ve Tagore arasındaki görüşmeler, Hint

toplumunun bilgilendirilmesi, İngiliz hükümetinin tavrı, Sir Seyid Ahmad Han ve Muhammed Ali Cinnah'ın faaliyetleri gibi konular, dönemin yazılı basınında çıkan haberlerle desteklenerek aktarılmıştır. Bölüm Hindistan'ın bağımsızlığını ilan edişi, Müslüman Pakistan'ın kuruluşu ve İngilizlerin Hint alt kıtasından tasfiyesi gibi konuların anlatımıyla son bulmaktadır. Kitabın onuncu ve son, yani *Dünyanın En Geniş Demokrasisi* başlığını taşıyan bölümünde, endişeli gözlerle bir duvarın arkasından bakan Hintli bir çocuğun fotoğrafı yer almaktadır. Yazar, bu bölümde 1947 sonrası Hindistan'ının siyasi ve kültürel olaylarını özetleyerek kitabın başlangıcında, tarih öncesi çağların anlatımıyla başlayan eserini günümüze 2000'li yıllara getirmeyi başarmış ve belki de, en dikkat çekici başlığını bu bölümü düşmüştür: *Dünyanın En Geniş Demokrasisi*. Bizce yazar, hiç de haksız değildir. Zira birçok dinden, dilden, toplumsal yapı ve sınıftan insan, bu zor coğrafyada yüzyıllardır hayatta kalabilme mücadelesi vermiş ve sonunda, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer almayı başarmıştır.